

فعالیت‌های اطلاع‌رسانی در مجارستان

نوشته: احمد میرزاده

وسعت کشور مجارستان $۹۳۰۳۱/۶$ کیلومتر مربع و جمعیت آن بر اساس سرشماری سال ۱۹۷۰، ۱۰۳۱۵۵۹۷ نفر است. تعداد زنان نیم میلیون بیش از مردان است.

صنایع

سهم بخش صنایع در ترکیب درآمد ملی ۴۴% و بزرگترین سهم از این مجموعه می‌باشد. $۳۷/۶۰\%$ از کل سرمایه‌گذاری در این کشور در سال ۱۹۷۰ متعلق به بخش صنایع بوده که اکثراً به صنایع ماشینی اختصاص داشته است.

آموزش و پرورش

تا سال ۱۹۷۰، $۱/۸$ درصد از جمعیت از ده ساله به بالا به مدرسه نرفته بودند $۵۱/۷۰$ درصد از جمعیت تا پانزده ساله لاقبل تحصیلات هشت ساله ابتدایی و $۵۱/۶۰$ درصد از جمعیت از هیجده ساله به بالا دبیرستان را به پایان رسانده بودند. (لازم به تذکر است که تحصیلات ابتدایی هشت سال، دوره راهنمایی چهار سال و دبیرستان ۳ سال است) و امکانات ادامه تحصیل در پایان دوره راهنمایی عبارتست از ۱. دبیرستان ۲. دانشگاه ۳. دوره‌های تخصصی و $۴/۴$ درصد جمعیت بیست و پنج ساله یا بالاتر از دانشگاه یا کالج فارغ‌التحصیل شده بودند. در سراسر کشور بر اساس آمار سال ۱۹۷۰ تعداد ۸۰۵۳۶ محصل و ۹۷۹۱ معلم در سطوح تخصصی و عالی مشغول فعالیت بوده‌اند. ترکیب جامعه محصلین به نسبت $۴۴/۷$ درصد دختر و $۵۵/۳$ درصد پسر بوده است.

فرهنگ

در سال ۱۹۷۰ تعداد ۴۷۹۳ عنوان کتاب در $۴۶/۸$ میلیون نسخه در مجارستان منتشر شده است. از این میان $۲/۷$ درصد اختصاص به کتابهای علمی و $۷/۱$ اختصاص به کتابهای تخصصی داشت. از بین کتابهای ترجمه شده به زبان مجاری ۴۰ درصد اختصاص به کتابهای روسی داشت و ۳۴ درصد از فرانسه ترجمه شده بود. در همین سال تعداد روزنامه‌ها ۲۹ و هفتگی‌ها ۵۳ عنوان بوده است. (تیراژ روزنامه‌ها به تنهایی معادل ۷۳۰۸۰۰۰۰۰ بوده است).

تعداد کتابخانه‌ها در این کشور ۹۱۹۰ واحد و مجموعه آنها معادل ۲۳۲۸۴ میلیون جلد می‌باشد و متوسط کتابهایی که در سال امانت داده می‌شود برابر با ۵۴ میلیون جلد است.

اطلاعات جامعی در زمینه تحقیقات علمی

سال	تعداد محققان	تعداد افرادی که در زمینه‌های تحقیقاتی مشغول فعالیت هستند	درصد درآمد ملی که صرف کارهای تحقیقاتی شده است
۱۹۶۵	۱۸۳۸۰	۵۰۱۵۷	۲/۳۱
۱۹۶۶	۱۸۷۵۶	۵۱۰۷۰۲	۲/۳۳
۱۹۶۷	۱۹۳۶۳	۵۲۷۷۵	۲/۲۳
۱۹۶۸	۲۰۳۱۸	۵۷۴۵۵	۲/۳۴
۱۹۶۹	۲۲۲۰۷	۶۱۳۶۵	۲/۵۱

اطلاعات اساسی در زمینه تحقیقاتی علمی بر حسب رشته‌های مختلف علوم در سال ۱۹۶۹

رشته علمی	مراکز تحقیقاتی	تعداد کارمندان در واحدهای تحقیقاتی	کارهای تحقیقاتی انجام شده
علوم طبیعی	۱۹۸	۵۲۱۸	۱۴۵۶
علوم پزشکی	۱۳۶	۳۶۸۴	۱۴۱۰
علوم کشاورزی	۱۳۱	۴۷۹۲	۱۲۹۱
تکنولوژی	۳۱۲	۳۱۲۶۹	۱۶۴۳۷
علوم اجتماعی	۲۶۹	۳۸۳۷	۲۶۷۲
جمع	۱۰۴۶	۴۸۸۰۰	۲۳۲۶۶

تعداد افرادی که دارای درجات مهم علمی هستند

سال	تعداد اعضاء آکادمی	موقعیت علمی		داوطلبان کاندیدای علوم
		دکتر علوم	کاندیدای علوم	
۱۹۶۱	۱۵۷	۳۰۳	۱۸۰۶	۱۷۱۴
۱۹۶۵	۱۶۵	۳۸۴	۲۵۱۸	۵۸۴
۱۹۶۸	۱۶۳	۴۷۳	۳۱۸۴	۷۰۲

۱۹۶۹	۱۶۱	۵۱۰	۳۴۰۱	۶۱۰
------	-----	-----	------	-----

* لازم به تذکر است که کاندیدای علوم به کسانی اطلاق می‌گردد که علاوه بر دارا بودن درجه دکترا در علوم، فعالیت‌های علمی وسیعی در زمینه تخصص خود داشته باشند.

تیراژ متوسط بعضی از نشریات ادواری

انتشارات ادواری	متوسط تیراژ به هزار		
	۱۹۶۰	۱۹۶۵	۱۹۷۰
Radio es TV Ujsag	۳۶۳	۵۶۷	۸۰۸
Nok Lapia	۴۱۰	۴۴۵	۶۱۰
Ludas Matyi	۳۹۹	۵۱۴	۵۹۰
Szabad Fold	۴۵۲	۴۰۸	۳۷۳
Kepes Ujsag	۸۰	۲۰۲	۳۶۵
Pajtas	۱۴۰	۱۷۹	۲۴۵
Fules	۱۲۱	۱۴۷	۲۳۳
Magyar Ifjusag	۱۹۲	۲۱۰	۲۲۶
Orszag Vilag	۲۳۵	۲۳۰	۲۲۴
Hetfoi Hirek	۱۰۸	۱۳۴	۲۱۱
Tukor	—	۶۱	۱۶۴
Film, Szinhaz, Muzsika	۱۳۸	۱۴۳	۱۴۰
Elet es Tudomany	۱۷۶	۱۵۴	۱۷۳
Magyarország	—	۶۱	۱۲۳
Kepes Sport	۶۳	۸۴	۵۶
Lobogo	۳۲	۶۲	۴۷
Figyelo	۲۸	۲۷	۲۸
Elet es Irodalom	۱۸	۲۱	۲۵
دو هفته یکبار			
Auto-Motor	۵۲	۸۰	۱۵۶

Faklya	۶۴	۱۰۰	۱۱۶
Filmvilag	۳۰	۳۷	۳۰
ماهنامه			
A Voroskereszt Csaladi Lapja	۱۳۲	۲۰۱	۲۵۴
Ifjusagi Magazin	۴۳	۵۶	۲۲۶
Ez a Divat	۱۴۲	۱۵۶	۲۱۷
Vilag Ifjusaga	۹۲	۱۳۷	۱۴۷
Ezermester	۶۵	۹۳	۱۴۶
Kisdobos	۷۹	۸۹	۱۰۷
Dormogo Domotor	۷۹	۹۸	۱۰۲
Partelet	۷۶	۹۶	۹۵
Asszonyok	۶۱	۸۵	۸۵
Delta	—	—	۵۹
Gyermekunk	۲۶	۴۲	۴۳
Szovjetunio	۳۴	۴۰	۴۱
Tarsadalmi Szemle	۳۴	۳۸	۳۶
Nagyvilag	۶	۲۳	۲۱
UjIras	—	۱۴	۱۷
Kortars	۴	۱۱	۱۳
فصلنامه			
Lakaskultura	—	۵۰	۱۰۰
Pesti Divat	—	۲۵	۲۶

تیراژ متوسط روزنامه‌های مجارستان

در سال ۱۹۷۰

روزنامه	متوسط تیراژ در روز (به هزار)	روزنامه	متوسط تیراژ در روز (به هزار)
Nepszabadsag	۷۵۶	Kozep-dunantuli Naplo	۴۱
Nepszava	۲۷۷	Pestmegvei Hirlap	۴۰
Esti Hirlap	۲۵۲	Kelet-agyarország	۴۰
Nepsort	۱۷۸	Petofi Nepe	۳۶

Magyar Nemzet	۱۱۱	Vas Nepe	۳۵
Daily News	۸	Csongradmegyei Hirlap	۳۴
Magyar Hirlap	۴۸	Zali Hirlap	۳۴
Vilaggazdasag	۳	Bekesm. Nepujsag	۳۳
		Szolnokm. Neplap	۳۱
County Dailies		Fejermegyei Hirlap	۲۸
Dunantuli Naplo	۶۸	Hevesi Nepujsag	۲۵
Kisalfold	۵۶	Tolnamegyei Nepujsag	۲۳
Hajdu-Bihari Naplo	۵۳	Nograd	۱۵
Eszakmagyarország	۵۲	Komarommegyei Dolgozok	
Somogyi Neplap	۴۷	Lapja	۱۴
Delmagyarország	۴۱	Deli Hirlap (Miskolc)	۱۲

مرکز اطلاعاتی وزارت ذوب فلزات و صنایع سنگین مجارستان

Information Center of the Ministry of Metallurgy and Machine Industry

این مرکز اطلاعاتی یکی از واحدهای عظیم در نوع خود به شمار می‌آید. ششصد کارمند و متخصص در این مرکز مشغول فعالیت هستند و به تحقیق و اشاعه اطلاعات در زمینه‌های تخصصی مشغول هستند.

قسمت اعظم سرویس اطلاعاتی آنها برای مدیران مؤسسات صنعتی است و در نشریات متعدد و به طرق گوناگون از دقیق‌ترین اطلاع علمی گرفته تا نوآوری در صنایع را به اطلاع آنها می‌رساند. در این مرکز بخش خاصی به اطلاع‌رسانی (Information Science) اختصاص دارد که در آن مهمترین مقالات علمی در این زمینه و در ارتباط با صنایع و ماشین‌های صنعتی نگهداری می‌گردد. در همین قسمت واحد خاصی به توصیف‌گرهای رشته متالورژی اختصاص دارد که با تحقیقات مداومی در حال گسترش است. نظر به افزایش روز افزون حجم مدارک منتشر شده در این زمینه و تسریع در ذخیره و بازیابی آنها، ایجاد و توسعه توصیف‌گرهای این رشته از جمله فعالیت‌های اساسی این بخش است. بخش دیگری در این مرکز تحت عنوان بخش کاتالوگ صنایع و ماشین‌آلات صنعتی وجود دارد که بنوبه خود در جهان منحصر بفرد است. این بخش نه سال پیش تأسیس شده است. و مجموعه آن در حال حاضر بالغ بر ۲۰۰۰۰۰ کاتالوگ ماشین‌های صنعتی و الکترونیکی است. اطلاعات مورد نیاز هر ماشین با سیستم خاص ذخیره شده و در موارد درخواست با روش مخصوص بازیابی می‌شود.

بعنوان مثال کارخانه‌ای تصمیم به تولید قطعات یک ماشین خاص گرفته است با سوال از این مرکز می‌تواند از تمام قطعات نظیر که در سایر کارخانجات در سراسر دنیا تولید می‌شود اطلاعات لازم را از قبیل استاندارد قطعات، نوع مواد بکار رفته، قیمت و دیگر خصوصیات لازم بدست آورد. کتابخانه این مرکز دارای ۳۸۰۰ جلد کتاب و ۲۰۰۰ عنوان نشریه ادواری است. عنوان انتشارات این مرکز بقرار زیر است:

- ۱- اطلاعاتی در زمینه سیاست صنعتی (ماهنامه)
- ۲- مسائل اساسی در زمینه اقتصاد صنعتی (ماهنامه)
- ۳- خودکاری در صنایع (ماهنامه)
- ۴- استاندارد صنایع ماشینی (ماهنامه)
- ۵- اطلاع‌رسانی (فصلی)
- ۶- کیفیت محصولات صنعتی (فصلی)
- ۷- اطلاعاتی برای مدیران واحدهای صنعتی (ده شماره در سال)
- ۸- بریده جراید در زمینه متالوژی
- ۹- فهرست مشترک

جمع‌آوری کاتالوگ صنایع مختلف نظیر کار این مرکز، در بخش دکومانتاسیون مرکز مدارک علمی وسیله سودمندی است برای واحدها و سازمان‌هایی که مایل به خرید یا تولید نوع خاصی از ماشین‌آلات صنعتی و الکترونیکی هستند. با توجه به این مسئله که ایجاد چنین سرویس مخارج زیادی نخواهد داشت و بالعکس می‌تواند منبع درآمدی نیز بشمار آید.

مرکز اطلاعات اقتصادی مجارستان **Information center of the Institute of Economics**

این مرکز تحت نظر آقای دکتر فولدی ویراستار مجله *Acta Oeconomica* و رئیس کمیته FID در زمینه گسترش UDC در علوم اجتماعی اداره می‌شود. در این مرکز بالغ بر ۶۵ متخصص و محقق و در حدود صد کارمند بکار مشغول هستند. وظیفه اصلی این مرکز دادن اطلاع و تهیه مقاله و گزارش برای مراکز برنامه‌ریزی اقتصادی در سطح مملکتی است. و فقط در خدمت دولت است. فعالیت‌های تحقیقاتی و اطلاعاتی توأم و برای مقاصد بالا در این مرکز انجام می‌گیرد.

در زمینه دکومانتاسیون علاوه بر اقدامات فوق، فعالیت‌های متعددی بشکل انتشار فهرستی از مقالات اقتصادی، رئوس مهم‌ترین مطالب اقتصادی برای افرادی که دست‌اندرکار مدیریت واحدهای اقتصادی هستند و فهرست مندرجات نشریات اقتصادی در جریان است. تهیه و انتشار مجله معروف *Acta Oeconomica* توسط همین مراکز انجام می‌گیرد.

چکیده‌هایی که توسط این مرکز تهیه می‌شود اغلب بسیار طولانی بوده و خواننده را از خواندن اصل مقاله بی‌نیاز می‌نماید.

کتابخانه این مرکز دارای ۳۰۰۰۰ جلد کتاب و ۷۰۰ عنوان مجله دوره‌ای است. این مرکز اطلاعاتی محققان این مرکز را در زمینه‌های متفاوت تحقیقی تغذیه می‌کند.

مرکز اطلاعاتی وزارت کشاورزی و مواد غذایی مجارستان Agroiinform

فعالیت‌های این مرکز را می‌توان بشرح زیر طبقه‌بندی کرد:

- ۱- کتابخانه این مرکز در عین حال کتابخانه ملی کشاورزی می‌باشد. مجموعه این کتابخانه شامل ۲۳۰۰۰۰ جلد کتاب و ۲۰۰۰ عنوان نشریه دوره‌ای است. این کتابخانه ضمناً ارشاد سایر کتابخانه‌های کشاورزی را به عهده دارد و وسیله ارتباط بین این‌گونه کتابخانه‌ها است.
  - ۲- مرکز یک رشته طرح‌های تحقیقاتی نیز در دست اجرا دارد که توسط متخصصان رشته‌های مربوط انجام می‌گیرد.
  - ۳- فعالیت‌هایی در زمینه دکوماناسیون و اطلاع‌رسانی
- ۳/۱- در بین این فعالیت‌ها می‌توان در وهله اول از واحد ترجمه آن‌ها نام برد که مدارک و اطلاعات مورد نیاز را از سی و پنج زبان به زبان مجاری و بالعکس ترجمه می‌کنند. هر ساله در حدود ۷۰۰۰۰ صفحه در این واحد ترجمه می‌گردد. که ۸۵٪ آن‌ها به زبان مجاری و ۱۵٪ از زبان مجاری است.
- ۳/۲- انتخاب مقالات مجله‌های خارجی در زمینه کشاورزی و مواد غذایی و نگهداری اطلاعات اساسی هر مقاله در محل ذخیره اطلاعات.
- ۳/۳- انتشار این مجموعه مقالات که در مواردی فقط عنوان و در موارد دیگری چکیده مقالات را به همراه دارد. این مجموعه در مجموعه‌ای بنام مجله چکیده کشاورزی بطور ماهانه منتشر می‌شود و در هر شماره در حدود ۳۵۰۰ چکیده را شامل است. این مجله به زبان مجاری است و عناوین و چکیده مقالات همه به زبان مجاری ترجمه شده است.
- ۳/۴- انتشار مجله چکیده دیگری در همین زمینه از مقالات متخصصان و محققان مجارستان در زمینه کشاورزی و مواد غذایی به زبان انگلیسی و با ترجمه‌ای به زبان روسی.
- ۳/۵- انتشار مجله‌ای تحت عنوان Practice in Agriculture این مجله که هر دو ماه یکبار منتشر می‌شود حاوی مهم‌ترین اطلاعات درباره ماشین‌های کشاورزی، مکانیزاسیون در کشاورزی آموزش مسائل کشاورزی و رویدادهای مهم دیگر در این زمینه است.
- این مجله نیز به زبان مجاری منتشر می‌گردد.
- ۳/۶- مجله دیگری تحت عنوان "منتخبی از چکیده‌های مربوط به مسایل اقتصاد کشاورزی" که هر دو ماه یکبار منتشر می‌شود. این مجله برای مقامات وزارت کشاورزی و مدیران واحدهای کشاورزی است و نحوه ارائه مطالب و اعداد و ارقام بطریقی است که مطالعه آن برای یک مقام مهم دولتی کار ساده‌ای است و باعث تضييع وقت نمی‌شود.
- ۳/۷- مجله دیگری هست تحت عنوان "روند قیمت‌ها در بازارهای خارجی" که توسط این واحد منتشر می‌گردد و وضع محصولات کشاورزی و مواد غذایی را در بازارهای جهان بررسی می‌کند.

۳/۸- برای مدیران واحدهای کوچک کشاورزی و آنهایی که عملاً دست‌اندرکار فعالیت‌های کشاورزی هستند نشریه دیگری منتشر می‌شود که در واقع راهنمای کشاورزان در فعالیت‌های کشاورزی می‌تواند باشد. این نشریه هر هفته یکبار منتشر می‌شود.

۳/۹- انتشار نشریه‌ای شامل چکیده مفصل مهم‌ترین مقالات علمی در این زمینه که بطور ماهیانه منتشر می‌شود و خواننده را از رجوع به اصل مقاله بی‌نیاز می‌سازد. این نشریه که چکیده مقالات دانشمندان خارجی و یا مجاری است به زبان مجاری منتشر می‌گردد.

۳/۱۰- "تولیدات حیوانی" نام نشریه دیگری است که بطور ماهیانه و در ۳۵۰۰ نسخه برای تمام کسانی که در این زمینه مشغول فعالیت هستند منتشر می‌گردد.

۳/۱۱- نشریه *Soil Fertility* که توسط نویسندگان مجاری و خارجی تهیه می‌شود و هر ماهه منتشر می‌گردد.

۳/۱۲- انتشار نشریه‌ای تحت عنوان *Wine* که در هر شماره یک جنبه خاص تهیه و تولید انگور و مشتقات آن در زمینه تولید شراب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۳/۱۳- انتشار نشریه‌ای برای کشاورزان و پیش‌بینی مسایل و مشکلات آبی در کشاورزی مجارستان

۳/۱۴- انتشار مجله‌ای تحت عنوان *International Journal* در همین زمینه.

۳/۱۵- انتشار مجله‌ای تحت عنوان *Biomodel Abstract* که شامل مطالعات و ارزشیابی‌های انجام شده بر روی حیوانات و مسایل آنها است.

۳/۱۶- انتشار *Hungarian Agricultural Bibliography* که هر سه ماه یکبار منتشر می‌شود و کتب و مقالات کشاورزی مجارستان را فهرست می‌کند.

۳/۱۷- *New technology* عنوان نشریه دیگری است که بشکل جزوات چند صفحه‌ای است و هر ماهه منتشر می‌گردد و از تکنولوژی کشاورزی بحث می‌کند.

۳/۱۸- انتشار نتیجه فعالیت‌های تحقیقاتی در زمینه‌های باغبانی، صنایع غذایی، جنگل‌بانی و غیره بطور ماهیانه.

۳/۱۹- انتشارات غیردوره‌ای

این قبیل انتشارات که در سال به طور متوسطه به ۳۰ تا ۴۰ عنوان می‌رسد بر حسب درخواست دانشگاه یا وزارت کشاورزی در زمینه‌های گوناگون کشاورزی تهیه می‌گردد.

۳/۲۰- گزارش‌های تحقیقاتی دانشجویانی که از طرف این موسسه به خارج می‌روند در نشریه جداگانه‌ای منتشر می‌گردد.

۳/۲۱- انتشار مجله *Hungarian Agricultural Review* به سه زبان انگلیسی، آلمانی و روسی. قسمتی از مخارج این فعالیت‌ها توسط دانشگاه و قسمتی توسط وزارت کشاورزی و مواد غذایی پرداخت می‌گردد.

با آنکه مجارستان یک کشور کشاورزی نیست معذالک بطریق گوناگون سعی در بهره‌برداری از منابع طبیعی آن می‌شود. کلیه اقدامات و انتشارات متعدد این سازمان همگی به منزله کمکی در این زمینه

تلفی می‌گردد. بطوری‌که برای هر فرد که در این شبکه فعالیت دارد نشریه‌ای در خور او یافت خواهد شد.

مرکز ملی توسعه مدیریت National Management Development Center

این مرکز در سال ۱۹۶۷ تأسیس شده است و در پنج زمینه اساسی مدیریت فعالیتهای تحقیقاتی و آموزشی دارد.

قسمت اطلاعاتی این مرکز فقط اختصاص به تحقیقات علمی در زمینه مدیریت دراد و باین منظور هشت هزار کتاب و پانصد عنوان از بهترین مجلات مدیریت و رشته‌های وابسته در این مرکز نگهداری می‌گردد. اطلاعاتی که در این مرکز تهیه و توزیع می‌گردد بیشتر مختص مدیران واحدهای صنعتی و اقتصادی است و برحسب درخواست آنها در ابتدای هر سال و برای تمام سال اطلاعات ضروری از مدارک موجود استخراج شده و همراه با تحقیقات انجام شده در زمینه مورد درخواست برای آنها ارسال می‌گردد.

مجلاتی که به این مرکز می‌رسد در وهله اول به نمایش گذارده می‌شود تا متخصصان و محققان این مرکز از وجود آنها مطلع گردند و در صورتی که مایل به مطالعه یا عکس‌برداری از مقالات آن باشند بتوانند زودتر به مطالعه قسمت‌های مفید آن بپردازند سپس این مجله به کتابخانه می‌رود و بایگانی می‌گردد. قسمت اطلاعاتی این مرکز هر ماهه نشریه‌ای از مقالات مهم مدیریت به زبان مجاری ترجمه و نشر می‌کند. همچنین عناوین مقالات ۱۲۰ مجله مهم خارجی را در این زمینه ترجمه کرده و فوراً برای آگاهی مدیران و صاحبان صنایع ارسال می‌دارند. تهیه فهرست‌های تخصصی بر حسب درخواست از دیگر وظایف این مرکز اطلاعاتی است.

مسئله قابل توجه در این مرکز آموزش متناوب فارغ‌التحصیلان رشته مدیریت است که بر حسب رشته و تخصص هر فرد وقت یک بار مجبور به شرکت در کلاس و کسب اطلاعات جدید در زمینه مدیریت هستند.

مراکز آموزش کتابداری و دکوماناسیون در مجارستان Library Science and Documentation Institutes

آموزش کتابدار در مجارستان در دو سطح تخصصی و عالی است.

الف- در سطح تخصصی

این دوره آموزشی در حدود سه سال (بین ۲/۵ تا ۳ سال) بطول میانجامد. داوطلبین این دوره از بین کسانی انتخاب می‌شوند که هشت سال تحصیلات ابتدایی و چهار سال دوره راهنمایی را گذرانده باشند. مراکز آموزشی برای تدریس دروس این دوره در چند کتابخانه یا مراکز اطلاعاتی در نظر گرفته شده است که هر کدام با توجه به وسعت و امکانات موجود تعدادی دانشجویان از بین پذیرفته‌شدگان انتخاب می‌کند. در این دوره دانشجویان با اصول و هدف‌های کلی کتابداری آشنا می‌شوند و سپس

تعدادی از دروس مربوط به رشته علوم یا علوم اجتماعی را بطور دلخواه انتخاب می‌کنند. اخیراً به مناسبت استفاده فوق‌العاده از کامپیوتر در زمینه‌های دکومانتاسیون و کتابداری تعدادی از دروس این دوره جای خود را به دروس مربوط به ماشین‌های کامپیوتر داده‌اند. در حال حاضر جمعاً ۳۹ واحد درسی در یک دوره سه ساله تدریس می‌گردد.

ب- در سطح عالی

در این دوره کتابداری مثل بقیه رشته‌ها در دانشگاه در مدت پنج سال تدریس می‌گردد که منجر به اعطای درجه دانشگاهی معادل لیسانس خواهد شد. داوطلبان این دوره بعد از موفقیت در امتحانات ورودی و گذراندن دروس عمومی بر حسب علاقمندی می‌توانند کتابدار متخصص در زمینه علوم یا علوم اجتماعی شوند که در هر مورد ملزم به گذراندن تعداد زیادی از واحدهای دروس علوم یا علوم اجتماعی هستند.

تعداد واحدهایی که دانشجویان در زمینه علوم یا علوم اجتماعی باید بگذرانند بمراتب بیشتر از واحدهای مربوط به کتابداری است معذالک درجه دانشگاهی آن‌ها فقط لیسانس کتابداری است. اما افرادی که دارای درجات دانشگاهی معادل لیسانس در زمینه‌های علوم یا علوم اجتماعی هستند و در مراکز اطلاعاتی و یا کتابخانه‌ها فعالیت دارند، بمناسب رشته تحصیلی از مزایای بیشتری برخوردار هستند. همین مسئله موجب اعتراض دانشجویان این دوره شده است به این معنی که آن‌ها خواستار تقلیل این دوره دانشگاهی برای رشته کتابداری شده‌اند زیرا به اعتقاد آن‌ها لزومی به صرف پنج سال برای اخذ درجه لیسانس در رشته کتابداری وجود ندارد. مقامات ذیصلاح هم‌اکنون این طرح را در دست مطالعه دارند و احتمالاً در آینده تغییراتی در این دوره بوجود خواهند آورد.

آموزش دکومانتاسیون

دوره آموزش مربوط به دکومانتاسیون در سطح فوق لیسانس و برای افرادی است که در یکی از رشته‌های مهندسی یا اقتصاد درجه دانشگاهی داشته باشند. این دوره آموزشی یکسال است و برای آن گروه از افراد فوق است که بخواهند در مراکز دکومانتاسیون یا اطلاعاتی بکار مشغول شوند. دروسی که در این دوره تدریس می‌گردد منحصراً مربوط به قسمت‌های تخصصی و دقیق دکومانتاسیون است و بیشتر معطوف به چگونگی و طرق ذخیره و بازیابی اطلاعات صنعتی و اقتصادی است. این دوره در دانشگاه فلسفه تدریس می‌گردد.

نظر به موارد اختلاف بین دوره‌های آموزش کتابداری و دکومانتاسیون، و توسعه مراکز صنعتی و اقتصادی از طرف دیگر می‌توان نسبت به امکانات ایجاد دوره‌های آموزشی مربوط به دکومانتاسیون در ایران مطالعاتی بعمل آورد. هر چند این دوره‌ها منجر به اخذ درجه دانشگاهی نشوند، معذالک برای آماده ساختن میلیون‌ها مدرک حاوی اطلاعات که در سازمان‌های مختلف پراکنده و بلا استفاده مانده است می‌توانند نقش حساسی داشته باشند.

قسمت طرح‌ریزی و سازمان Planning and Organization

مشغول فعالیت است از چند واحد¹ OMKDK این قسمت که بعنوان یک واحد مشورتی در کوچکتر تشکیل شده است و کلیه فعالیت‌های آنرا می‌توان باین ترتیب خلاصه کرد:

- ۱- ارائه طرح برای مراکز دکومانتاسیون اقتصادی و صنعتی در شرف تأسیس
- ۲- مکانیزه کردن سیستم اطلاعاتی واحدهای دکومانتاسیون اقتصادی و صنعتی
- ۳- تهیه² Manual Punched cards و چگونگی کاربرد آن در واحدهای دکومانتاسیون
- ۴- جمع‌آوری و نگهداری مشخصات محصولات صنعتی بر روی میکروفیش در این مورد می‌توان بسهولت مشخصات ماشین خاصی را در زمینه زراکس مثلاً ساخت آلمان غربی باشد و با ظرفیت خاصی کار کند و دیگر مشخصات مورد نظر را داشته باشد فوراً یافت و به شخص یا مؤسسه سوال کننده داد.
- ۵- جمع‌آوری اطلاعات مربوط به متخصصین علوم اقتصادی و تکنولوژی برحسب تخصص، معلومات حرفه‌ای، زبان و غیره
- ۶- تهیه اصطلاحات مربوط Information Science (اطلاع‌رسانی) به زبان مجاری سازمان OMKDK نشریه‌ای در زمینه دانش اطلاع‌رسانی بطور ماهیانه منتشر می‌کند و در آن از پیشرفت‌های اخیر این رشته، تجربیات متخصصین مجاری در زمینه دانش اطلاع‌رسانی بحث می‌کند.
- ۷- تهیه استاندارد برای مرکز دکومانتاسیون در مجارستان

کتابخانه و مراکز اطلاعاتی آکادمی علوم مجارستان

Library and Information center of the Hungarian Academy of Sciences

آکادمی علوم مجارستان در سال ۱۸۲۵ تاسیس شد و کتابخانه آن در آن سال ۱۸۲۶ بوجود آمد. این کتابخانه با مجموعه ۳۰۰۰۰ جلد کتاب آغاز بکار کرد و مجموعه آن در سال ۱۹۷۱ عبارت: ۲۴۲۴۸۵ جلد کتاب و ۱۸۴۷۲۶ جلد مجله و ۳۳۷۴۲۰ نسخه خطی و ۱۱۸۱۹ میکروفیلم بوده است.

¹ OMKDK: Hungarian Central Technical Library Documentation Center

استفاده از Manual Punched Cards ضمن آن که تا حدی مشکلات بازیابی سریع اطلاعات را حل می‌کند با صرفه‌تر از ماشینهای خودکار است. وجود علائم مربع شکل و طول ابعاد هر یک، سوراخ کردن کارتها را با دست و با وسیله خاصی که عکس آن به پیوست ضمیمه است بسیار ساده می‌کند. این کارتها که هر کدام برای یک جنبه از موضوعی در نظر گرفته می‌شود به ابعاد متفاوت و برای شمشخص کردن مفاهیم پنج تا پانزده هزار مدرک در نظر گرفته شده است. نمونه کارت پنج هزارتایی به ضمیمه پیوست است.

آکادمی علوم مجارستان دو نقش دارد اول به عنوان یک واحد آموزشی در سطح فوق تحصیلات عالی و دوم به منزله نوعی "وزارت علوم" که بر ۴۸ مؤسسه تحقیقاتی نظارت دارد. از کتابخانه برای تغذیه هر دو فعالیت فوق استفاده می‌گردد. تعداد کارمندان کتابخانه آکادمی علوم مجارستان در سال ۱۹۷۲ بالغ بر ۱۲۰ نفر است تعدادی از آنها کتابدار و گروه دیگری متخصصان موضوعهای مختلف علوم و علوم اجتماعی هستند. در این آکادمی قسمت‌های مختلفی تحت نظر متخصصان فعالیت دارند، از آن جمله‌اند قسمت شرق‌شناسی، نسخه‌های خطی، رپرورگرافی و غیره... آکادمی علوم مجارستان در زمینه دکومانتاسیون سازمانهای علمی نیز فعالیتهای قابل توجهی دارد به این شکل که اطلاعات مورد نظر به طور مشروح و واضح همراه با سوابق هر سازمان علمی در زمینه فعالیتهای علمی آن، با سیستم خاصی نگهداری می‌گردد و در مواقع لزوم از آن استفاده می‌شود.

بخش فیلم Film Department

یکی از قسمتهای کتابخانه مرکزی تکنولوژی و مرکز دکومانتاسیون مجارستان اختصاص به نگهداری اطلاعات لازم و نکات اساسی فیلمهایی دارد که در سراسر دنیا در زمینه‌های تکنولوژی و صنایع تهیه شده است. این مرکز از ده سال پیش فعالیت خود را شروع کرده است. علاوه بر این مرکز در نه وزارتخانه مراکزی برای نگهداری فیلمهای صنعتی و تکنیکی بر حسب تخصص هر وزارتخانه وجود دارد که در مواقع لزوم بر حسب درخواست فیلمهای مورد نیاز را به نمایش می‌گذارند و اطلاعات لازم را درباره آنها از مرکز فیلم OMKDK دریافت می‌کنند.

اطلاعات لازم از هر فیلم در این مرکز بر روی کارتهایی ضبط شده است که بر حسب شماره طبقه‌بندی UDC بایگانی شده‌اند. اطلاعات مربوط به هر فیلم به زبان روسی ترجمه می‌گردد و ترجمه آن به سایر زبانها بر حسب درخواست مراجعین صورت خواهد گرفت.

اطلاعاتی که از هر فیلم استخراج می‌شود به طرق مختلف و به اشکال گوناگون در چند نشریه مختلف به دست علاقمندان می‌رسد. این اطلاعات به دو دسته توصیفی و تحلیلی تقسیم می‌شوند. در قسمت توصیفی اطلاعات کلی از قبیل مدت فیلم، موضوع فیلم، نام تهیه‌کننده، نوع فیلم و غیره به دست داده می‌شود و در قسمت تحلیلی با چند عبارت و جمله موضوع فیلم بیان شده و تحت شماره UDC طبقه‌بندی گردیده است.

دائر کردن چنین سرویسی با آن که با حداقل مخارج و پرسنل امکان‌پذیر است مزایای زیادی را می‌توان بر آن شمرد.

۱. وسیله‌ای برای آموزش مسائل تکنیکی و صنعتی
  ۲. آگاهی از رویدادها و پیشرفتهای کشورهای پیشرفته در زمینه‌های گوناگون صنعتی
  ۳. کسب درآمد از طریق ارائه اطلاعات و یا فیلمهای مورد درخواست مؤسسات و واحدهای صنعتی
- نظر به آن که کشور ایران در مراحل اولیه صنعتی شدن است دائر کردن چنین سرویسی برای مؤسسات و افرادی که دست‌اندرکار صنایع هستند می‌تواند بی‌نهایت سودمند باشد.

مرکز دکوماناسیون علمی و فنی فرانسوی بوداپست

Centre de Documentation Francaise Scientifique et Technique de Budapest

این مرکز در نتیجه قرارداد همکاری فرهنگی دولت فرانسه و مجارستان در بوداپست به وجود آمده است. فعالیت اساسی آن در زمینه دکوماناسیون مدارک اقتصادی و صنعتی به زبان فرانسه و ترجمه مقالات، گزارشها و نتایج کنفرانسهایی است که در فرانسه نوشته و یا برگزار می‌گردد. بزرگاری نمایشگاههای صنایع و محصولات صنعتی فرانسه در بوداپست از دیگر فعالیتهای این مرکز به شمار می‌رود.

کتابخانه این مرکز از مجموعه کوچکی از کتب و نشریاتی که به زبان فرانسه منتشر شده تشکیل شده است که بیشتر در زمینه‌های تکنیکی و صنعتی است. این مرکز ۲۵۰ عنوان مجله معتبر علمی فرانسوی را دریافت می‌کند.

این مرکز همچنین فیلم‌های مربوط به صنایع و تکنیکهای مختلف آنها را که در فرانسه تهیه می‌شود جمع‌آوری می‌کند و با روش خاصی آنها را نگهداری و در موارد لازم به نمایش در می‌آورد. گاهی برای پاسخ به سؤالات تخصصی و علمی ضمن تماس با مرکز مادر، در پاریس پاسخ سؤال تهیه شده و سپس در این مرکز ترجمه می‌شود و در اختیار مراجعین قرار می‌گیرد.

آن دسته از فعالیتهایی که به نظر می‌رسد تقلید از آنها برای پیشبرد و توسعه فعالیتهای مرکز مدارک علمی می‌تواند سودمند باشد:

۱. دائر کردن سرویس ترجمه

داشتن چنین مزایای متعددی دارد از جمله معرفی مسائل علمی و مقالات و تحقیقات با ارزشی که می‌تواند مورد استفاده جامعه استفاده‌کننده این مرکز واقع شود. این فعالیت در واقع ایجاد انگیزه‌ای است در کسانی که با مسائل علمی سر و کار دارند و یا لاقلاً تحصیلاتی در این زمینه کرده‌اند. به این ترتیب که وقتی مطلبی علمی به زبان فارسی نوشته شد، اعم از خلاصه، چکیده، عنوان و غیره ذهن خواننده را ناخودآگاه با مفهوم و محتوای این مقاله آشنا می‌کند و نظر به تخصص یا زمینه فعالیت خواننده انگیزه‌ایی را برای خواندن تمام مقاله یا چکیده آن ایجاد می‌کند که به مراتب بیش از ارائه این مطالب به زبانهای خارجی می‌تواند مؤثر باشد.

۲. استفاده از متخصصان گوناگون که در خدمت مرکز نیستند

استفاده از متخصصان سایر مراکز تحقیقاتی و دکوماناسیون نیز می‌تواند کمک مؤثری در بالا بردن کیفیت کار مرکز باشد.

نوشتن مقالات علمی، چکیده مقالات علمی و ترجمه آنها به و از زبان فارسی از جمله فعالیتهای این قبیل متخصصان خواهد بود. در سازمان OMKDK در حدود پانصد متخصص به همین ترتیب با این

سازمان همکاری دارند. هر چند مبلغی که به این قبیل متخصصان پرداخت می‌شود بسیار ناچیز است معذالک در پیشبرد و شناسایی یک مرکز دکومانتاسیون می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

۳. افزایش انتشارات

از یک مقاله علمی می‌توان به طرق مختلف اهل علم را مطلع کرد و در عین حال در چند نشریه گوناگون آن را منعکس نمود.

الف. نشریه‌ای شامل عنوان مقالات علمی

ب. نشریه‌ای شامل ترجمه عنوان مقالات علمی

پ. نشریه‌ای شامل چکیده مهمترین مقالات علمی

ت. نشریه‌ای شامل ترجمه چکیده مهمترین مقالات علمی

ث. نشریه‌ای شامل قسمتهای مهم مقالات علمی

ج. نشریه‌ای شامل ترجمه قسمتهای مهم مقالات علمی

چ. نشریه‌ای شامل خلاصه مقالات مهم علمی به طریقی که خواننده را از خواندن اصل مقاله بی‌نیاز سازد.

ح. بالاخره ترجمه این قبیل خلاصه‌ها به زبان مادری

آنچه گذشت جزیی است از اقدامات انتشاراتی مراکز مورد بازدید که به سهولت می‌توان از آنها سرمشق گرفت و در عین حال تأثیر آن در معرفی مراکز دکومانتاسیون بسیار زیاد است و گروه‌های بسیاری می‌توانند از آنها استفاده کنند.

۴. ایجاد واحد طرح‌ریزی در زمینه دکومانتاسیون

مراکز دکومانتاسیون ملی باید در زمینه طرح‌ریزی سایر مراکز اطلاعاتی و دکومانتاسیون نقش اساسی داشته باشند. و این مهم میسر نخواهد شد مگر با توجه به مراکز دکومانتاسیون ملی و تأکید بر این دسته از فعالیتها.

به نظر می‌رسد بتوان واحدهای علمی، تحقیقاتی و صنعتی را در سطح مملکتی با اهمیت و لزوم ایجاد مراکز اطلاعاتی آشنا ساخت و با انتشار مقالات، گزارشها و دیگر فعالیتها مشابه خطوط اصلی ایجاد مراکز اطلاعاتی را ضمن تحلیل مسائل و مشکلات آنها به دست داد.